

Verslag 4^e bijeenkomst Landelijk Netwerk studentenwelzijn, 9 januari 2020 in Utrecht: 'Kleur bekennen'.

Aandacht voor studentenwelzijn krijgt een structureel vervolg! Op 9 januari 2020 kwamen er opnieuw bijna 100 professionals uit het hoger onderwijs bijeen om de volgende stap te zetten en 'kleur te bekennen' als het gaat om studentenwelzijn. Dit betekent dat zij zich willen verbinden aan een van de werkgroepen van het Landelijk Netwerk Studentenwelzijn met als doel: het delen van kennis en het uitwerken van een aantal belangrijke thema's.

Opening

Judith Jansen, programmadirecteur van ECIO heet iedereen welkom en licht het programma toe. Het gehele programma is samengesteld door de stuurgroep Landelijk Netwerk Studentenwelzijn. Hierin zitten vertegenwoordigers vanuit hogescholen en universiteiten. Zij zullen zichzelf ook introduceren gedurende bijeenkomst. In het plenaire programma is aandacht voor het studentenperspectief op studentenwelzijn, actuele en beschikbare onderzoeksdata over studentenwelzijn en de landelijke monitor mentale gezondheid en middelengebruik. In de deelsessies gaan de deelnemers aan het werk in themagroepen. Deze themagroepen zijn opgesteld op basis van input van de stuurgroepleden en eerdere netwerkbijsamenkomsten. In deze deelsessies wordt gewerkt aan de thema's: regionale netwerken en samenwerkingsverbanden, internationale studenten, kwaliteitsgelden, deskundigheid/professionalisering en peersupport/peercounseling. In dit verslag wordt een impressie gedeeld van de landelijk netwerkbijsamenkomst.

Toelichting vormgeving landelijk netwerk studentenwelzijn

"We hebben niet stilgezeten", aldus Judith Jansen programmadirecteur ECIO bij de opening van de bijeenkomst. Voordat er verschillende sprekers aan bod komen geeft Judith Jansen eerst een toelichting op de organisatie van het landelijk netwerk. Dit doet zij naar aanleiding van het eerder gepresenteerde plan van aanpak. Daarnaast zijn er ook weer nieuwe bezoekers van het netwerk. Judith geeft aan dat dit een mooie ontwikkeling is.

Naast de Landelijke werkgroep studentenwelzijn waarin diverse partijen zijn vertegenwoordigd zoals OCW, VSNU, UvH, VH, ISO, LSVb & ECIO is er inmiddels een stuurgroep geïnstalleerd. De stuurgroep studentenwelzijn heeft als belangrijkste taak om richting, vorm en inhoud te geven aan de landelijke netwerkbijeenkomsten waarin het delen van kennis centraal staat. De stuurgroep wordt gevormd door zes vertegenwoordigers van hoger onderwijsinstellingen. Voorzitter is Marieke de Bakker, Hoofd van de afdeling Studentenzaken, Utrecht University en Jolien Dopmeijer is plaatsvervangend voorzitter en onderzoeker aan de hogeschool Windesheim. Marieke de Bakker licht haar motivatie toe om ongezonde stress en prestatiedruk tegen te gaan. De ambitie is om niet alleen over studentenwelzijn te praten maar ook daadwerkelijk voortgang te boeken.

Studentenperspectief op studentenwelzijn

Het voornemen van de stuurgroep wordt van harte ondersteunt door Bas Litjens, bestuurslid van het Interstedelijk Studentenoverleg (ISO). Studentenwelzijn is één van zijn drukste portefeuilles, o.a. omdat hij dit als studentbestuurder een belangrijk thema vindt. Bas gaat in op een rapport dat ISO in november 2019 publiceerde. Het betreft een inventarisatie van achttien grote onderzoeken die de afgelopen jaren gedaan zijn naar studentenwelzijn en schetst een landelijk beeld van de problemen waar studenten mee kampen: meer dan 70 procent van de studenten geeft aan vaak tot zeer vaak druk te ervaren om te presteren, 32 procent heeft last van concentratieproblemen en bijna 53 procent kampt al met burn-outklachten zoals emotionele uitputting.

Bas gaat daarnaast in op het onderzoek uit Tilburg van gezondheidspsycholoog Peter van der Velden, dat bijna tegelijkertijd verscheen en een heel ander beeld geeft. Is studentenwelzijn misschien een 'hype'? Het Tilburgs onderzoek geeft een redelijk stabiel beeld weer: zowel in 2007, 2012 als in 2017 ondervindt ongeveer 7 procent van de studenten en niet-studerende jongeren (ernstige) problemen met studie en werk vanwege gezondheid of psychische problemen. In alle drie de jaren voelt omstreeks 35 procent zich regelmatig vermoeid en zo'n 9 procent heeft last van (ernstige) angst- en depressieve gevoelens.

Maar volgens Bas gaat het niet om de vraag: Wie heeft er gelijk? Iedere student is er namelijk één teveel. Bovendien sluiten de onderzoeken elkaar niet uit: *“Waar het om gaat is dat we een goede, kritische houding aannemen:*

- *Niet over maar mét studenten*
- *Geen one-size-fits-all oplossing*
- *Elke instelling, faculteit, opleiding is anders*
- *Betere aansluiting beleid en vraag. ”*

Onderzoek naar een integrale aanpak voor studentenwelzijn

Jolien Dopmeijer neemt de zaal mee in haar nog lopende onderzoek naar studentenwelzijn. Ze start met het definiëren van het begrip studentenwelzijn, als een synthese van:

- Duurzame positieve gemoedstoestand;
- Energie en veerkracht;
- Tevreden met zichzelf en relaties;
- Effectief functioneren;
- Maximaliseren van je potentieel.

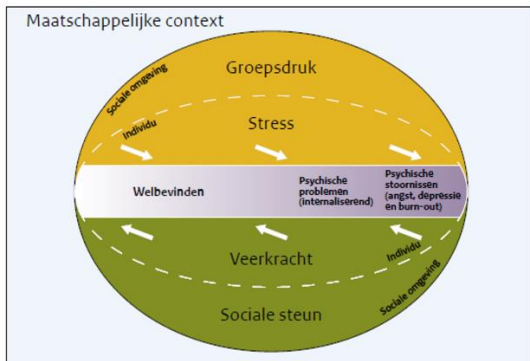
In de afgelopen periode hebben diverse instellingen onderzoek gedaan naar studentenwelzijn: Universiteit Twente; Universiteit van Amsterdam (UvA); Codarts; Hogeschool Windesheim; Hogeschool Fontys; Radboud Universiteit Nijmegen; Hogeschool Inholland; Universiteit Utrecht; Saxion en Hogeschool Rotterdam. Aanvullend is er onderzoek verricht door Expertiselab Jonge Mantelzorgers (SCP) omtrent mantelzorgtaken en psychische problemen; door LSVb over psychische klachten en stress bij studenten en door ISO over de impact van het leenstelsel op welbevinden van studenten en analyse studentenwelzijn. Problematiek die vaker lijkt terug te komen onder studenten is:

- Angst- en depressie;
- Alcohol – en drugsgebruik;
- Burn-out;
- Suïciderisico;
- Sense of belonging;
- Eenzaamheid.

De zaal pleit voor meer aandacht en onderzoek naar beschermende factoren: Wat helpt? Wat beschermt? Waarvan en hoe maken we de jongeren sterker? Jolien heeft als doel om risicofactoren en risicogroepen in kaart brengen maar ondersteunt deze oproep van harte. Ze sluit af met een verwijzing naar Paul Verhaeghe, hoogleraar psychodiagnostiek Universiteit Gent: *“Als samenleving moeten we alert zijn op individualisering en competentiedrift en een stijging voorkomen van sociale angst en depressies”*.

Landelijke monitor mentale gezondheid en middelengebruik van studenten ho

Martha de Jonge van het Trimbos-instituut doet verslag van de landelijke monitor die op dit moment wordt opgezet door Trimbos, RIVM en GGD GHOR Nederland in opdracht van de ministeries OCW en VWS. De monitor heeft tot doel: *“Het leveren van eenduidige breed gedragen representatieve landelijke cijfers over de mentale gezondheid en middelengebruik van studenten in het hoger onderwijs, en de belangrijkste beschermende en risicofactoren”*, en zal bestaan uit een vragenlijst en thema’s. Aan de hand van een ‘rugby-bal’ zullen de belangrijkste risicofactoren én beschermende factoren in kaart worden gebracht. Aan de bovenkant worden vragen opgenomen rondom sociale media, mantelzorg, schulden en studie achterstand. Aan de onderkant gaat de aandacht uit naar bijvoorbeeld ervaren sociale steun, hobby’s, sport, gezondheid en thuissituatie.

Bron: Factsheet mentale gezondheid van jongeren; enkele cijfers en feiten. RIVM, Trimbos-instituut, Amsterdam UMC

Monitor Mentale Gezondheid en Middelengebruik Studenten

De bedoeling is dat er tweejaarlijks metingen worden gedaan. In de eerste fase zal dat worden gedaan via de 'DUO-route' (studenten die zijn ingeschreven bij Studielink). In de jaren daarna zal de werving van respondenten plaatsvinden via onderwijsinstellingen. De zaal reageert en geeft als belangrijk aandachtspunt mee dat men hecht aan het verkrijgen van een landelijk, representatief beeld, maar niet zozeer zit te wachten op een nieuwe benchmark of ranking-lijst: *Welke instelling doet het het beste wat betreft studentenwelzijn?* Martha geeft aan dat het in de monitor inderdaad zal gaan om een landelijk, representatief beeld en dat instellingen zelf de beschikking krijgen over eigen gegevens: *"Het gaat om het beeld; wie er wat mee doet, is vers twee..."*

Vijf werkgroepen en twee beleidslijnen

Dan is het tijd om aan de slag te gaan en de zaal gaat kleur bekennen voor een van de vijf werkgroepen: Regionale netwerken en samenwerkingsverbanden; Internationale studenten; Kwaliteitsgelden; Deskundigheid/ Professionalisering en Peersupport/peercounseling. Iedere werkgroep besteedt aandacht aan twee lijnen;

- de **Bestuurlijke lijn** (hoe organiseren we draagvlak en betrokkenheid) en
- de **Inhoudelijke lijn** (waar hebben we het over en wat gaan we aanpakken).

Bij het uitwerken van het betreffende thema kan men één of meerdere pijlers ('bloemblaadjes') betrekken van het UK universiteitsmodel Student Mental Health and Wellbeing Strategy". In schema:

Bloem Student Mental Health and Wellbeing Strategy 2020

Vijf werkgroepen

1. Regionale netwerken en samenwerkingsverbanden
2. Internationale studenten
3. Kwaliteitsgelden
4. Deskundigheid/Professionalisering
5. Peersupport/peercounseling

Inhoudelijke lijn

Bestuurlijke lijn

Terugkoppeling van de vijf werkgroepen studentenwelzijn d.d. 9 jan 2020:

Werkgroep	Terugkoppeling en voorgenomen acties	7 april of 10 sept?
1. Regionale netwerken en samenwerkingsverbanden	Maarten van Os meldt dat de werkgroep zich gaat richten op het in kaart brengen van regionale netwerken en samenwerkingsverbanden met als doel om best practices studentenwelzijn en routes/geldstromen op het spoor te komen.	Deze werkgroep opteert voor 10 sept 2020
2. Internationale studenten	Judith Jansen geeft aan dat de 'Sense of belonging' een belangrijk thema wordt in deze werkgroep. De groep komt bijeen op 19 maart bij de Hanze Hogeschool om er verder over te praten.	Mogelijk volgt een bijdrage op 7 april (ovb).
3. Kwaliteitsgelden	Themagroep lid Anne Muskens doet het woord vanuit de themagroep. Zij meldt dat deze werkgroep eveneens good practices in kaart wil brengen: Hoe kom je aan dit budget? Bij wie moet je zijn? Hoe kun je het inzetten? Zij geven aan nog werkgroep leden te zoeken. Meld je dus aan! 7 april zullen zij gebruiken om verder aan de slag te gaan met dit thema. In de tussentijd gaan ze al aan de slag met het maken van een vragenlijst waarmee ze zullen inventariseren wat er op verschillende hoger onderwijsinstellingen gebeurt. De deelnemers van het netwerk kunnen dus nog een vragenlijst verwachten!	Bijdrage volgt 10 sept 2020.
4. Deskundigheid/ Professionalisering	Jolien Dopmeijer meldt dat dit een breed thema is. Men gaat het positief insteken: Wie kan zich verder professionaliseren en waarover precies? (bijv. preventieve mindset).	Bijdrage volgt 10 sept 2020.
5. Peersupport/ peercounseling	Ger Boonen tenslotte meldt dat deze deelnemers aan de slag gaan met een interne inventarisatie. Er zal een onderscheid worden gemaakt tussen geïnstitutionaliseerde (door de instelling georganiseerde) peersupport of niet geïnstitutionaliseerde peersupport.	Omdat er veel kennis en expertise aanwezig was bij de deelnemers wordt verwacht dat deze groep op 7 april een bijdrage kan leveren.

